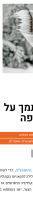

צוות האתר

ישו הנוצרי – מסתמך על התורה שבעל פה

מילות מפתח למאמר זה: דרשות, נצרות, קדמות ההלכה
נושאים הקשורים למאמר זה: המסורת ההיסטורית תושבע"פ, מאמרים

תאריך: 14/07/2020 | הדפס מאמר

המיסיונרים החדשים, המנסים בכח עילגותם ובורותם לפקפק בתושבע"פ, כדי לשווק לנו את הנצרות, הם נאלצים להתנער מהקתוליות, הם לא קשורים חלילה לפגאניות הקתולית, הם מתנערים מהנצרות ההיסטורית בכלל, הם הרי לא קשורים לאינקוויזיציה ופוגרומים או מסעי הצלב. עכשיו הגיע הזמן שיתנערו מישו בעצמו, שכן למרבה הצער, ישו השתמש בתורה שבעל פה...

חוקר הנצרות המפורסם פרופ' דוד פלוסר, בספרו 'שורשיה היהודיים של הנצרות', מייחד פרק, לשימוש של הברית החדשה, בתורה שבעל פה, במדרשי חז"ל

להלן מתוך פרק עשירי מספרו:

ראשית המדרש בישראל בתקופה שלפני הנצרות, אף האוספים הגדולים של המדרשים מקורם מתקופת ראשית הנצרות, תקופת הברית החדשה.

המדרש הוא פירוש והבנה יוצרת של פסוקי המקרא וסיפוריו בניסיון לראות את כל המובנים הטמונים בפסוק מקראי. המלה מדרש נמצאת כבר במקרא, אך במובן אחר. היא מופיעה לראשונה באופן ברור במגילות מדבר יהודה, ושם נקרא המדרש גם פשר; יש חיבורים מדרשיים של האיסיים ואפילו קטע שנקרא מדרש.

המדרש היהודי הוא אחד הביטויים ליצירה היהודית בתקופת הבית השני ובספרות הרבנית. נראה שגם לכל החיבורים שבברית החדשה ולכל האישים שפעלו בראשית הנצרות יש זיקה לעולם המדרש. יש בברית החדשה מדרשים שלמים, ויש גם, במיוחד בדברי ישו, רמזים למדרשים, בין שהגיעו לידינו ובין שלא. יש מדרשים נוצריים מיוחדים, אשר באים להוכיח את אמיתות הנצרות, על סמך פסוקי המקרא. מותו של ישו, והאמונה בתחייתו וביסודו האלוהי מוסברים על־ידי מדרשים, שנוצרו על־ידי הנוצרים, בכוחם שלהם או שמקורם במדרשים יהודיים.

לישו עצמו היתה השכלה יהודית עמוקה, וברור שהוא הכיר מדרשים רבים, אשר אליהם הוא רומז. באבנגליונים אין מדרשים מפורשים, אלא רק רמזים למדרשים. ישו לא רצה להקשות על שומעיו, שחלקם לא היו משכילים ולכן רק רמז למדרש. יש אצלו שיטה של מדרשים, למרות שהוא לא פיתח טכניקה של המדרש, ורק רמז למדרשים שהיו קיימים כבר בימיו.

כבר בהתחלת דרשת ההר יש רמז למדרשים: "אשרי עניי הרוח כי להם מלכות השמים, אשרי הענווים כי המה ירשו ארץ" – ברור שהמשפט השני לקוח ממזמור ל"ז בספר תהילים – "ענווים ירשו ארץ" – עם תוספת המלה "אשרי", ואילו המשפט הראשון הוא סוג של מדרש על הפסוק "ענווים ירשו ארץ". ישו דורש את המלה ענווים כעניי רוח על סמך פסוק בישעיהו(נז/טו"ז, סא/א') שמדבר על עני ונכה רוח, ודורש את הביטוי של תהלים "ירשו ארץ" במובן "כי להם מלכות שמים".

בפרק החמישי של מתי דורש ישו את הדיבר "לא תרצח" בפירוש שאסור לכעוס. בשיטה זו של מדרש הוא מרחיב את הדיבר "לא תרצח" בצורה של קל וחומר.

גם באבנגליונים הראשונים יש דרשות על פסוקים מקראיים. לפעמים אלה אינן של ישו. אם מסבירים בברית החדשה שסבלו של ישו מתאים לסבלו של עבר השם בישעיה נ"ג – זהו מדרש, וזוהי התאמה לישו. בברית החדשה יש מדרשים נוצריים שכוונתם להסביר שסיפורי המקרא התקיימו בחיי ישו. לכן אפשר לכאורה לראות מדרשים בעדויות לאמיתות קורות ישו ובמיוחד להסברת אסון מותו.

סיפור מותו של ישו בא כדי להתגבר על אכזבת חסידיו מהריגתו, שהיתה כביכול כישלון תנועתו. במקרה זה מנסים הנוצרים למצוא פסוקי מקרא בם נרמז שהאסון לא היה בלתי צפוי.

אחת הבעיות שהתעוררו בקשר למחקר המדרשים, ביחוד בכתבי פאולוס ובאגרות של הברית החדשה, היא המחסור בטקסטים מדרשיים מהתקופה ההיא, חוץ ממגילות מדבר יהודה. יש אמנם מדרשים בודדים, אבל העריכה של קבצי המדרשים היא הרבה יותר מאוחרת. מכאן החשיבות המיוחדת של הברית החדשה, שמוכיחה כי אכן היו קיימות כבר בתקופה ההיא צורות מפותחות של מדרשים.

לפעמים ניטל בקבצים היהודים שבידינו מדרש מסוים משלמותו: חלקו נמצא במקום פלוני וחלק דומה נמצא במקום אחר באותו קובץ או במדרש אחר. מאחר שהקבצים נערכו בתקופת התנאים ואף מאוחר יותר, בתקופת האמוראים ואף לאחר ימיהם, אין לדעת מה היה היקפו המדויק של המדרש הבודד. מהברית החדשה מתברר, שהיו קיימים מדרשים הרבה יותר מסובכים משניתן לשער בלעדיה. במדרשים אלה צורפו פסוקים שונים, דומים זה לזה. לאחר שהוציאו מסקנה מפסוק אחד עברו לפסוק אחר לשם הוכחה נוספת של האמור, וכך נוצרו בברית החדשה מדרשים ארוכים; מדרשים כאלה היו איפוא כבר או גם שגורים בפיהם של החכמים והדרשנים.

את ספרות החכמים התחילו לאסוף בדור שאחרי חורבן הבית, ועל כן אפשר למצוא הקבלות למדרשי הברית החדשה רק באוספים מאוד מאוחרים. המדרשים המפותחים במגילות מדבר יהודה וכן באגרות ברית החדשה אכן מהווים הוכחה שמדרשים מפותחים ומורכבים אכן היו קיימים כבר בתקופת בית שני.

קיימת כמובן, אפשרות, שמדרש מאוחר, הדומה למדרש שבברית החדשה או, למשל, אצל פילון האלכסנדרוני, המצא בתקופה מאוחרת באופן עצמאי בפעם השנייה. ולכן רצוי תמיד לבדוק את העניין לגופו. אם המדרש שנשתמר בטקסט רבני מאוחר הוא בעל אותו המבנה ואותה הגישה כמו המדרש הנמצא בברית־החדשה, עלינו להניח שהמדרש באמת מימי בית שני. לא תמיד יש לנו המזל, כמו במקרה של דברי פאולוס אל הרומיים יב, 5: "שמחו עם השמחים, בכו עם הבוכים". בתוספתא ברכות ב, 21 אנו קוראים: "הלל הזקן אומר: 'אל תראה... צוחק ואל תראה בוכה, מפני שנאמר: עת לשחוק ועת לבכות... מכאן שהמדרש הזה לקהלת פג, ג הוא כבר בפי הלל הזקן; שגם הוא קודם לפאולוס.

האגרת אל העברים מנסה להוכיח שישו הוא המשיח, שהוא גדול יותר מאברהם (ז', 7), מן המלאכים (א, 4) וממשה (ז/ 7). מדרש מאוחר מקביל נמצא בתנחומא (הוצ' בובר, תולדות קל"ר – קל"ה; תנחומא הרגיל, תולדות י"ד). המדרש הוא על ישעיה נב/י"ג: "הנה ישכיל עבדי, ירום ונשא וגבה מאד". המשיח הוא "ירום" מאברהם, "ינשא" ממשה, "וגבה" ממלאכי השרת. המדרש נמצא בטקסט מאוחר, אך, כמובן, איגרת אל העברים מוכיחה שהמדרש הזה קיים כבר בימי הבית או זמן קצר מאוד לאחר החורבן. קדמות המדרש מוכחת גם מתוך מדרש תנאים, הוא "ספרי" לבמדבר יב/ג-ז, שם אומר רבי יוסי שמשה הוא גדול מאבות וממלאכי השרת, ומכאן נוצר המדרש, המנסה להראות שהמשיח הוא גדול ממשה, מן האבות, כולל אברהם, וממלאכי השרת. זהו מדרש, הנמצא הן בתנחומא והן משתקף באיגרת אל העברים שבברית החדשה. מעניין שהיהודי מומר של ימי הביניים, פראי פול, שם לב לקרבה שבין המדרש שבתנחומא לבין אגרת אל העברים ורצה להוכיח על סמך זה, ועל סמך הוכחות כוזבות אחרות, שחכמי התלמוד ידעו את האמת הנוצרית והסתירו אותה מן היהודים. בוויכוח עם הרמב"ן אמר המומר: "הנה החכמים שלכם אמרו במשיח שהוא נכבד מהמלאכים, ואי אפשר להיות אלא בישו", והביא מה שאמרו בהגדה: ירום ונשא וגבה מאוד, ירום מאברהם, ינשא ממשה וגבה ממלאכי השרת, והרמב"ן ענה מה שענה (כתבי רבינו משה בן נחמן, הוצ' שעוועל, כרך א, עמ' ש"א).

מסקנתנו היא שמדרשים יהודיים שימשו בברית החדשה כדי להעלות את רמותו של ישו כמשיח. חלק מהם אינו קשור באישיותו של ישו ובגורלו וחלק בא להסביר את הצאתו להורג ואת האמונה בתחייתו. כאשר הנוצרים למדו את הטכניקה של המדרש היהודי, הם אף המציאו מדרשים נוצריים, בראשונה על־סמך הנוסח העברי של המקרא ואחר־כך אפילו על סמך התרגום היווני של דברי התורה והנביאים.

המסקנה המתבקשת היא שכותבי הברית החדשה השתמשו לצורכיהם במדרשים יהודיים המדברים על המשיח כדמות נשגבה, ויש בכך הוכחה לעובדה שהמדרשים האלה היו קיימים כבר בתקופה קדומה.

שאלה נוספת היא מהות הקשר של היהדות שכתבה יוונית אל המדרש הארץ־ישראלי. נחקרו כתביו היווניים של פילון האלכסנדרוני, שחי בתקופת הברית החדשה, ונשאלת השאלה, עד כמה היה פילון תלוי ברעיונות ובפירושים של ההגות היוונית, ועד כמה בחומר ארץ־ישראלי.

מדרשים שמופיעים בברית החדשה מופיעים לפעמים גם בחיבורים שנכתבו יוונית. חוקרים שאינם מכירים את המדרש הארץ־ישראלי חשבו שחיבורים אלה, ביחוד חיבורי פאולוס, הושפעו מן המדרשים האלגוריים של העולם היווני. אולם מהמגילות ומהמדרשים היהודיים מתברר, שגם המדרשים שנכתבו ביוונית, המספרים על דברים נשגבים ורואים את המציאות כמשתקפת בראי המקרא, קרובים למדרשים היהודיים הן בתוכנם והן בצורתם המשוערת, או אפילו לקוחים מאוצר המדרשים העבריים.

לגבי משלי החכמים, החומר העיקרי להשוואה נמצא אך ורק בברית החדשה בפיו של ישו. צורה ספרותית מיוחדת זו, שנוצרה על־ידי חכמי ישראל והיא טיפוסית לספרות החכמים, כבר היתה ידועה לישו, וישו הוסיף לפתח אותה. מהשוואת משלי החכמים עם משלי ישו נראה שסוג ספרותי זה היה מפותח בימי ישו. המשל הראשון המוכר בצורה מפותחת כמה עשרות שנים אחר כך הוא של רבן יוחנן בן־זכאי. כמו כן נראה שלפעמים עשה ישו שינויים במשלים, אותם הוא שמע מאחרים, ולפעמים אף מסר משלים שנמצאים בספרות החכמים. כך אפשר לפעמים להקדים אפילו במאות שנים את משלי חז"ל.

מן הברית החדשה אנו למדים על הישגים רוחניים וספרותיים גדולים שהיו קיימים כבר בדורות שקדמו לישו. הברית החדשה משקפת אותם ומשמשת עדות נאמנה לפריחה ספרותית ותרבותית זו.

שתף מאמר זה

תגובות ישירות

21 Leave a Reply

Connect with

Join the discussion...

10 | 0 | 16 | 5

Subscribe

יהושע חנניה דסלר
Member

[illegible]

Read more »

months ago 2

[illegible]

"https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%AA%D7%A4%D7%99%D7%9C%D7%AA_%D7%94%D7%90%D7%99%D7%95%D7%9F"

months ago 3

אהוד
Guest

שלום.
הם כן קשורים עדיין גם לפגאניות.
לדברים, לפי מה שהבנתי, האלוקים עצמו בא בתוך אדם.
זאת אמונה, ושי"ו מבחינתם זה עצם הבורא.
לדעתי זה עדיין פגאניות לכל דבר ועניין

months ago 3

צוות האתר
Author

הם קשורים, אבל קשה להם להודות בזה...

months ago 3

רוצה לקבל עדכונים?
שם
אימייל
עדכנו אותי על תוכן חדש

עדכונים

נושאים באתר

- אישים (74)
- אמונה בעידן הידע (244)
- הגיון צדק ומוסר – בתורה ובהלכה (68)
- המסורת ההיסטורית נ"ך (183)
- המסורת ההיסטורית תורה (391)
- המסורת ההיסטורית תושבע"פ (148)
- התורה כרלבנטית בזמננו (242)
- וידאו (282)
- כללי (2)
- מאמרים (1,713)
- מאמרים באנגלית (37)
- מטריאליזם מול האלוקים (401)
  - אבולוציה ובריאה (150)
  - אמונה בכח עליון (86)
  - העולם חומר ורוח (79)
  - נפש האדם (66)
  - רוחניות (35)
- ספרים (117)
- שאלות ותשובות (52)
- תמונה ספאמו-מדעית (124)